

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากยังไม่มีทฤษฎีที่สามารถอธิบายการออมได้โดยตรง แต่การออมนั้นสามารถหาได้จากรายได้ของผู้บริโภค หักด้วยค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ดังนั้นจึงใช้ทฤษฎีการบริโภคเป็นแนวทางในการศึกษาการออม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคมีดังนี้คือ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีการบริโภค (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2543)

1) สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis) (ประพันธ์ เสวตนันท์, 2537)

John Maynard Keynes เชื่อว่าในระบบเศรษฐกิจที่ผู้บริโภคมีเสรีภาพในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ตั้งใจไว้ของครัวเรือนในงวดเวลาหนึ่งจะถูกกำหนดโดยระดับรายได้สมบูรณ์ในงวดเวลานั้น โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้รายได้ดังกล่าวควรเป็นรายได้ประชาชาติที่สุทธิหลังหักภาษีแล้ว (เป็นรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง) อาจเขียนในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์แบบง่าย ๆ ของการบริโภคได้ว่า

$$C = f(y)$$

$$C = a + bY ; a > 0 ; 0 < b < 1 \quad \dots(1)$$

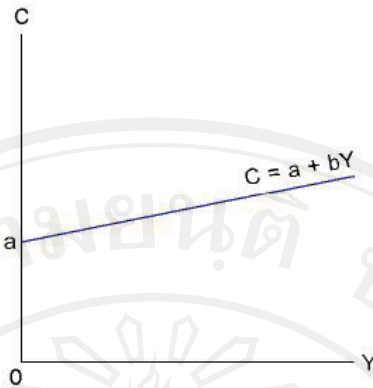
โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในกรณีที่ยังไม่มีรายได้ (autonomous consumption expenditure : แม้ว่าบุคคลจะยังไม่มีรายได้ ($Y=0$) แต่เพื่อความอยู่รอดก็ยังคงต้องกินต้องใช้)

b คือ ค่า Marginal Propensity to Consume (MPC)

Y คือ ระดับรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง

สามารถนำสมการ (1) มาแสดงโดยรูปที่ 2.1 ได้ดังนี้



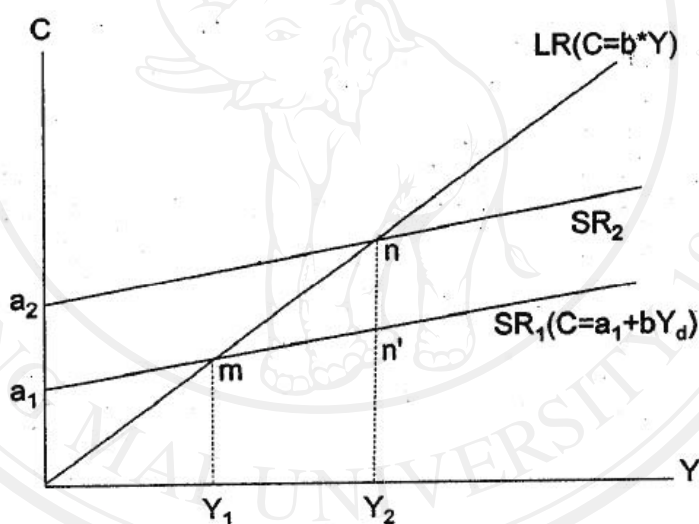
รูปที่ 2.1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์และฟังก์ชันการบริโภค

ทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ Keynes ได้รับการยอมรับจากนักเศรษฐศาสตร์มหภาคในสมัยนั้นอย่างมาก อย่างไรก็ตามมันยังคงถูกใช้ในการศึกษา ณ ระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (cross-section studies) เท่านั้น ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมมติฐานของ Keynes ได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากฟังก์ชันการบริโภคของ Keynes ไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนได้ โดยที่นักเศรษฐศาสตร์คิดว่าเมื่อสงครามสิ้นสุดลง การใช้จ่ายของรัฐบาลจะลดลง ทำให้เศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะตกต่ำและการบริโภคของครัวเรือนก็จะอยู่ในระดับต่ำ แต่ในความเป็นจริงระดับการบริโภคของภาคเอกชนกลับเพิ่มขึ้นมากเพราะในช่วงที่เกิดสงครามผู้บริโภคมียรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาลและเก็บออมไว้ในรูปทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เมื่อสงครามสิ้นสุดจึงได้นำมาใช้ในการบริโภค ทำให้ทราบว่าทรัพย์สินมีความสัมพันธ์ต่อระดับการบริโภคเช่นเดียวกับรายได้

Simon Kuznets ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้ช่วงเวลาของข้อมูลในการศึกษาที่ยาวนานขึ้น พบว่าฟังก์ชันการบริโภคมีลักษณะเป็นเส้นตรงออกจากจุดกำเนิดคือ $C = b \cdot Y$ แตกต่างจากเส้นการบริโภคตามสมมติฐานของ Keynes และปฏิเสธสมมติฐานของ Keynes ที่ว่า ค่า Average Propensity to Consume (APC) มากกว่า Marginal Propensity to Consume (MPC) โดยพบว่าการบริโภคกับระดับรายได้มีความสัมพันธ์ที่เป็นสัดส่วนกันคือ $APC = MPC = b$

จากการที่ผลการศึกษาของ Kuznets ขัดแย้งกับแนวความคิดของ Keynes ทำให้นักเศรษฐศาสตร์คนอื่นๆ หันกลับไปพัฒนาทฤษฎีการบริโภคขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ได้ดียิ่งขึ้น ในจำนวนนี้นักเศรษฐศาสตร์ที่นิยมตามแนวคิดของ Keynes ก็ได้พยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนให้ทฤษฎีตามแนวคิดของ Keynes ยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kuznets อยู่ โดยเห็นว่าเส้นการบริโภคของ Keynes เป็นเส้นการบริโภคระยะสั้น

ในขณะที่การศึกษาของ Kuznets เป็นเส้นการบริโภคระยะยาวที่ลากออกจากจุดกำเนิด ซึ่งในระยะยาวนั้น เส้นการบริโภคระยะสั้นจะเคลื่อนตัวสูงขึ้นไปจากตำแหน่งเดิมทั้งเส้น (shift) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น การขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาทางด้านการผลิตและการตลาดของสินค้าใหม่ ๆ การสูงขึ้นของจำนวนและอายุของประชากร การเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศที่สูงขึ้น ฯลฯ การเคลื่อนสูงขึ้นของเส้นการบริโภคระยะสั้นนี้เองที่ทำให้ค่า Average Propensity to Consume (APC) ไม่ลดลงแม้ว่าระดับรายได้จะสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ตามเส้นการบริโภคระยะยาว จะทำให้ค่า Average Propensity to Consume (APC) เท่ากับค่า Marginal Propensity to Consume (MPC) ด้วย เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นสามารถแสดงโดยรูปที่ 2.2 ได้ ดังนี้



รูปที่ 2.2 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์

จากรูปที่ 2.2 กำหนดให้การบริโภคเดิมอยู่ที่จุด m บนเส้นการบริโภคระยะสั้น SR1 และในระยะยาวเส้นการบริโภคเคลื่อนสูงขึ้นเป็นเส้น SR2 เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจาก Y_1 เป็น Y_2 การบริโภคจะไม่เพิ่มขึ้นเป็นจุด n' แต่จะเพิ่มไปอยู่ที่จุด n เนื่องจากเส้นการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงไป ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคจึงไม่ลดลงเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น นั่นคือค่า Average Propensity to Consume (APC) เท่ากับค่า Marginal Propensity to Consume (MPC) ดังนั้น ในระยะยาวการบริโภคจะอยู่บนเส้นการบริโภคในระยะยาว

การออม (Saving) หมายถึงรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคมาเก็บออมไว้ ดังนั้นจึงสามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$S = f(Y)$$

$$S = Y - C$$

โดยที่ S คือ ปริมาณการออม Y คือรายได้ C คือค่าใช้จ่ายในการบริโภค

ค่า APS หรือ Average Propensity to Save คือค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม โดยที่ $APS = S/Y$ บอกให้ทราบว่า การออมเป็นสัดส่วนเท่าใดของระดับรายได้ แต่เนื่องจาก $C = a + bY$ ดังนั้นเมื่อแทนค่า C จะได้ว่า

$$S = Y - a - bY \text{ หรือ}$$

$$S = -a + (1 - b)Y$$

ค่า $(1 - b)$ คือค่า MPS เรียกว่า ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (Marginal Propensity to Save) หมายความว่า การออมจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใดเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 บาท

2) สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis)

James S. Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรม การเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (demonstration effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมมีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง นั่นคือค่า APC (Average Propensity to Consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วสูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีค่า APC ต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยจัดสรรเงินจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็พอเพียงสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว นอกจาก Duesenberry จะเชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อ

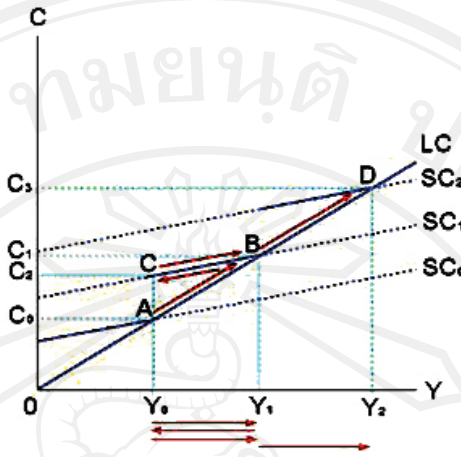
การบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว เขายังเชื่ออีกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวด ปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลา ก่อนๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แ่ลง ค่า APC จึงสูงขึ้น ตามแนวความคิดนี้จะได้สมการของค่า APC คือ

$$\begin{aligned} \text{APC} &= c - dY/Y_p \\ C/Y &= c - dY/Y_p \end{aligned} \quad \dots(2)$$

โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค c คือค่า APC
 Y คือ ระดับรายได้ในงวดปัจจุบัน
 Y_p คือ ระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน
 d คือ ค่า coefficient ซึ่งแสดงถึงความลาด (slope) ของเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง APC และ Y/Y_p นั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกับระดับรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว แสดงได้ ดังรูปที่ 2.3 สมมุติในงวดเวลาที่ 0 ครัวเรือนทำการบริโภค ณ จุด A โดยมีรายได้เท่ากับ $0Y_0$ และมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_0$ ต่อมาในงวดเวลาที่ 1 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้นเป็น $0Y_1$ ครัวเรือนจะทำการบริโภคไปตามเส้นการบริโภคระยะยาว (LC) ที่จุด B โดยมีค่า ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_1$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_0$) ค่า APC ไม่เปลี่ยนแปลงในงวดเวลาที่ 2 ครัวเรือนมีรายได้ลดลงกลับมาเป็น $0Y_0$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_1$) ครัวเรือนจะไม่กลับมาทำการบริโภคที่จุด A เหมือนในงวดเวลาที่ 0 อีก แต่จะพยายามรักษาระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไว้ โดยจะทำการบริโภคตามเส้นการบริโภคระยะสั้น (SC_1) แทนที่จุด C ค่า APC สูงขึ้น และ APC มากกว่า MPC (Marginal Propensity to Consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_2$ ในงวดเวลาที่ 3 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้นกลับมาเป็น $0Y_1$ ซึ่งระดับรายได้ ณ จุดนี้จะเป็นระดับรายได้เดียวกับระดับรายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อน ครัวเรือนจะเลื่อนการทำการบริโภคจากจุด C กลับขึ้นมาอยู่ที่ B ตามแนวเส้นการบริโภคระยะสั้น โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_1$ ค่า APC ลดลง แต่ APC ยังคงมากกว่า MPC ต่อมาในงวดเวลาที่ 4 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้น ไปอีกเป็น $0Y_2$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_1$) ครัวเรือน จะทำการบริโภคเพิ่มขึ้นตามเส้นการบริโภคระยะยาวที่จุด D โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ

OC_3 ค่า APC ไม่เปลี่ยนแปลง การปรับตัวจะเป็นลักษณะเช่นนี้เรื่อยไปแล้วแต่ระดับรายได้ของครัวเรือนว่าจะมีการขึ้นลงเทียบกับระดับรายได้สูงสุดในงวดเวลาที่ผ่านมาอย่างไร



รูปที่ 2.3 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ
อย่างไรก็ตามเราสามารถกำหนดแนวคิดให้ย้อนกลับไปทางด้านของการออมได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสมการ } C + S &= Y \\ (C/Y) + (S/Y) &= (Y/Y) \\ (C/Y) &= 1 - (S/Y) \end{aligned} \quad \dots(3)$$

แทนค่าสมการ (5) ในสมการ (4) จะได้

$$\begin{aligned} 1 - S/Y &= c - dY/Y_p \\ S/Y &= (1-c) + dY/Y_p \\ S/Y &= e + dY/Y_p \end{aligned} \quad \dots(4)$$

โดยที่ e คือ ค่า APS ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0 ซึ่งเท่ากับ $1-c$

จากสมการ (4) อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบันเมื่อเทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลาที่ผ่านมา และจากสมการนี้เราจะได้สมการการออมคือ

$$S = eY + dY^2/Y_p$$

3) สมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)

Milton Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับมากกว่า พร้อมนี้เขาได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption) สามารถเขียนในรูปสมการได้เป็น

$$Y = Y^T + Y^P$$

$$C = C^T + C^P$$

โดยที่ Y คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาหนึ่ง

Y^T, Y^P คือ รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาหนึ่ง

C^T, C^P คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคชั่วคราวและค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภค

ถาวร ตามลำดับ

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราวซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบ แต่ในระยะยาวแล้วรายได้ส่วนนี้จะหักกลบลบกันพอดี ดังนั้นในระยะยาว รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจึงมีเฉพาะส่วนของรายได้ถาวรเท่านั้น และเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกัน ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง

1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว

2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

จะได้ว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) โดยมีความสัมพันธ์กันในสัดส่วนคงที่ สามารถเขียนในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์ของการบริโภคในระยะยาวได้ ดังนี้

$$C = aY^P \quad \dots(5)$$

$$C/Y^P = a \quad \dots(6)$$

C/Y^p คือ ค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค)
มีค่าคงที่ เท่ากับ a ในขณะเดียวกันที่

$$\begin{aligned}\Delta C &= a\Delta Y^p \\ \Delta C/\Delta Y^p &= a\end{aligned}\quad \dots(7)$$

$\Delta C/\Delta Y^p$ คือ ค่า MPC (marginal propensity to consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้าย
ในการบริโภค) ดังนั้นจากสมการ (6) และ (7) กล่าวได้ว่าในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่าย
เพื่อการบริโภคและระดับรายได้เป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน (proportional relationship)
โดยมีค่า APC คงที่ และเท่ากับ MPC ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Simon Kutznets ตามแนวคิดของ
Friedman รายได้ถาวร หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของรายได้เฉลี่ยระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งในระยะ
ยาว รายได้ถาวรในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจะเท่ากับรายได้ถาวรในอดีต นั่นคือ

$$Y_t^p = Y_{t-1}^p$$

โดยที่ Y_t^p คือ รายได้ถาวรในงวดเวลาที่ t
 Y_{t-1}^p คือ รายได้ถาวรในงวดเวลาที่ $t-1$

แต่หากพิจารณาในระยะสั้น รายได้ถาวรในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีความสัมพันธ์กับ
รายได้ถาวรในอดีตและส่วนเปลี่ยนแปลงของรายได้นั้น ซึ่งเชื่อว่ามีสัมพันธ์กันในรูปของ
สมการ ดังนี้

$$Y_t^p = Y_{t-1}^p + b(Y_t - Y_{t-1}^p) \quad ; \quad 0 < b < 1$$

.....(8)

โดยที่ Y_t คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาที่ t

b คือ สัดส่วนของรายได้ถาวรที่มาจากรายได้ปัจจุบัน

หากคำนึงถึงช่วงเวลาในสมการ (5) และสามารถเขียนสมการได้ใหม่ดังนี้

$$C_t = aY_t^p$$

.....(9)

แทนสมการ (8) ในสมการ (9) จะได้

$$C_t = a(Y^p_{t-1} + b(Y_t - Y^p_{t-1}))$$

$$C_t = a(1-b)Y^p_{t-1} + abY_t$$

.....(10)

หาค่า APC จะได้

$$C_t/Y_t = a(1-b)Y^p_{t-1}/Y_t + ab$$

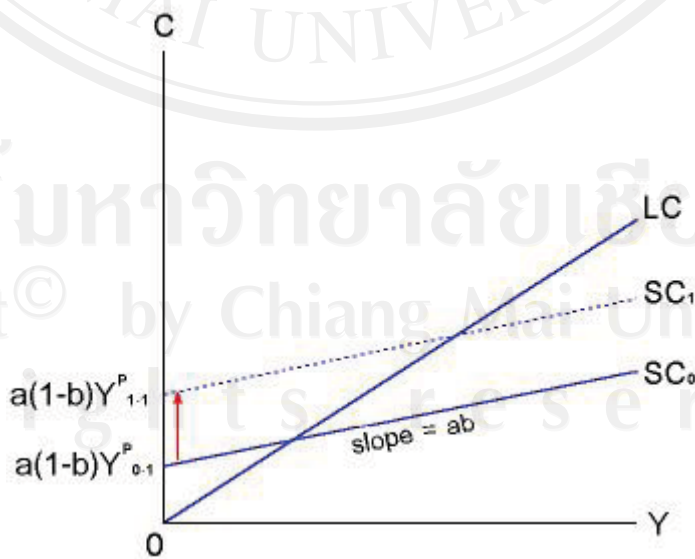
.....(11)

หาค่า MPC จะได้

$$\Delta C_t / \Delta Y_t = ab$$

.....(12)

จากสมการ (10) (11) และ (12) ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการบริโภคในระยะสั้น ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามทฤษฎีนี้ จะให้ลักษณะของเส้นการบริโภคตัดกับแกนค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภค ที่ระดับ $a(1-b)Y^p_{t-1}$ ซึ่งค่าตัดแกนนี้จะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ถาวรในอดีต (Y^p_{t-1}) นั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ในระยะสั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้ สัดส่วนกัน (nonproportional relationship) โดยเมื่อระดับรายได้สูงขึ้นเรื่อยๆ และสูงกว่ารายได้ถาวรในอดีต ค่า APC จะลดลง ในขณะที่ค่า $APC > MPC$ ตลอดเวลา โดยสามารถแสดงโดยรูปที่ 2.4



LC คือ เส้นการบริโภคระยะยาว SC คือ เส้นการบริโภคระยะสั้น

รูปที่ 2.4 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้ถาวร

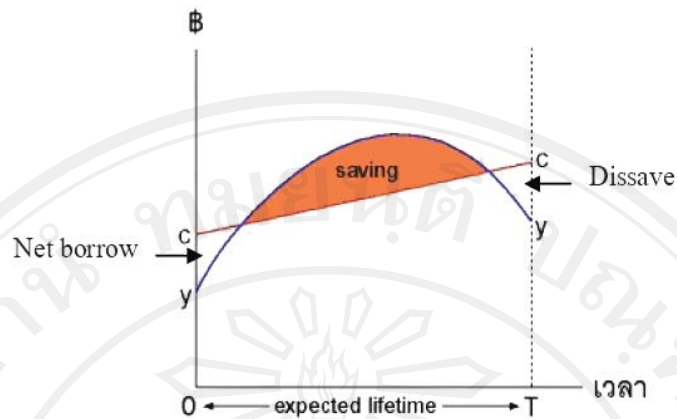
ดังนั้นจากการที่การออมเป็นเงินส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว สามารถเขียนสมการการออมได้ดังนี้

$$S = f + gY^T + hY^P$$

โดยที่	f	คือ	ปริมาณการออม ในขณะที่ยังไม่มีรายได้
	g	คือ	สัดส่วนของรายได้ชั่วคราวซึ่งมีผลต่อการออม
	h	คือ	สัดส่วนของรายได้ถาวรซึ่งมีผลต่อการออม
	Y^T, Y^P	คือ	รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

4) สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework)

Albert Ando and Franco Modigliani และ Richard Brumberg (1963) เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับราคาคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต หากพิจารณา การกระจายรายได้และปริมาณ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ ดังรูปที่ 2.5 จะเห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัย โดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தินเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิตเงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง



รูปที่ 2.5 รายได้และการบริโภคตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิต

2.1.2 แนวคิดเรื่องระบบคุ้มครองเงินฝาก

ในช่วงปี พ.ศ. 2472 – พ.ศ. 2482 ได้เกิดภาวะถดถอยของเศรษฐกิจครั้งใหญ่ (Great Depression) ขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และลุกลามต่อเนื่องไปยังทวีปยุโรป โดยภาวะถดถอยของเศรษฐกิจครั้งใหญ่นี้มีจุดเริ่มต้นจากการที่ประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างขาดความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจและการดำเนินงานของสถาบันการเงิน จึงพร้อมใจกันถอนเงินฝากออกมาจากสถาบันการเงิน ส่งผลให้สถาบันการเงินต่างขาดสภาพคล่อง และจำเป็นต้องหยุดการให้เงินสินเชื่อ พร้อมกันนั้นก็เรียกคืนเงินให้สินเชื่อจากลูกหนี้ เงินให้สินเชื่อที่ถูกเรียกคืนดังกล่าวมิใช่เฉพาะกับลูกหนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น หากแต่รวมถึงลูกหนี้ในต่างประเทศด้วย วิกฤตการณ์จึงลุกลามไปยังทวีปยุโรปเนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ให้สินเชื่อรายใหญ่ของประเทศต่าง ๆ ทำให้สถาบันการเงินมากกว่าหนึ่งพันแห่งต้องปิดกิจการลง และเกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปถึงภาคการลงทุน และภาคการใช้จ่ายของประชาชน

รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงริเริ่มใช้ระบบคุ้มครองเงินฝากขึ้นเป็นครั้งแรก โดยจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝากในประเทศเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2476 ภายใต้ชื่อ Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) หลักการเบื้องต้นของการคุ้มครองเงินฝากคือสถาบันคุ้มครองเงินฝากจะเป็นผู้รับผิดชอบในการชำระเงินคืนให้แก่ผู้ฝากเงินในกรณีที่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกขาดสภาพคล่องและไม่สามารถชำระเงินคืนแก่ผู้ฝากเงินได้ ทั้งนี้เพื่อเรียกความเชื่อมั่นที่มีต่อสถาบันการเงินของประชาชนกลับคืนมา และคืนสภาพคล่องแก่สถาบันการเงินและระบบ

เศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ใช้ระบบค้ำรองเงินฝากแล้วจำนวน 101 ประเทศทั่วโลก (IADI, 2551)

สำหรับประเทศไทย แนวคิดในการ ใช้ระบบ ค้ำรองเงินฝากเริ่ม มาจากปัญหาของระบบ สถาบันการเงิน ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งบริษัทเงินทุนหลายแห่งประสบปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรง และวิกฤตการณ์ทางการเงินในช่วงปี พ.ศ. 2526 ซึ่งสถาบันการเงินมีปัญหานี้สูญ ขาดสภาพคล่อง และปัญหาความพอเพียงของเงินกองทุน ส่งผลให้ประชาชน ผู้ฝากเงิน ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบ สถาบันการเงิน จึงได้มีการเสนอร่างกฎหมายสถาบันค้ำรองเงินฝากต่อรัฐสภา ในเวลาเดียวกัน ก็ ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน (FIDF) ขึ้นในปี พ.ศ. 2528 เพื่อดำเนินมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน แก่สถาบันการเงินเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน บทบาทหน้าที่สำคัญของกองทุน เพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน คือการถือกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครอง ตลอดจนดำเนินการ ใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักรของสถาบันการเงินที่กองทุน เพื่อการฟื้นฟูและ พัฒนาระบบสถาบันการเงิน เข้าไปควบคุมดูแล พร้อมทั้ง ให้เงิน กู้ยืมเงินแก่สถาบันการเงิน ตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ จัดการกองทุนกำหนด โดย การเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี

ในช่วงปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2539 เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ภาคเอกชนมีความต้องการเงินทุนเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเพิ่มการกู้ยืมจากต่างประเทศ ธนาคาร แห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาระบบการเงิน (Financial System Development Plan) ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งรวมถึงการใช้นโยบายเปิดเสรีทางการเงิน แต่ขณะนั้นประเทศไทยยังขาดหลักเกณฑ์ การกำกับดูแลและติดตามฐานะของสถาบันการเงินที่ดี จึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทย เผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 และเพื่อเป็นการรักษาสภาพคล่องของสถาบัน การเงินซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ รัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีจึงได้ประกาศรับประกัน ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ในสถาบันการเงินอย่างเต็มจำนวน (Blanket Guarantee) เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2540 เป็นการชั่วคราวเพื่อเรียกความเชื่อมั่นต่อระบบสถาบันการเงินกลับคืนมาจากความตื่น ตระหนกของผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ในช่วงเวลานั้น ทั้งนี้ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการค้ำรองเงิน ฝาก โดยให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินทำหน้าที่เปรียบเสมือนสถาบัน ค้ำรองเงินฝาก (Implicit Guarantee)

ภายหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 กระทรวงการคลังได้เล็งเห็นถึง ความ สำคัญที่จะนำระบบค้ำรองเงินฝากแบบชัดเจน (Explicit Guarantee) มาใช้กับประเทศไทย จึงได้มี

การศึกษาและนำไปสู่การยกร่างกฎหมายสถาบันคุ้มครองเงินฝาก ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากตามที่กระทรวงการคลังเสนอเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) สถาบันคุ้มครองเงินฝากเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจบริหารงาน โดยคณะกรรมการ มีบทบาทในการจ่ายเงินฝากให้แก่ผู้ฝากเงินและดำเนินการกับสถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต

2) กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาของธนาคารต่างประเทศ บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เข้าเป็นสมาชิกของสถาบันคุ้มครองเงินฝาก และนำส่งเบี้ยประกันในอัตราร้อยละของยอดเงินฝากเฉลี่ยแทนการนำส่งเงินเข้ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน สามารถเก็บเบี้ยประกันให้แตกต่างกันตามประเภทหรือฐานะการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

3) การคุ้มครองเงินฝากกำหนดไว้เป็นต่อรายผู้ฝากต่อสถาบันการเงินในจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท ส่วนที่เกินหนึ่งล้านบาทผู้ฝากสามารถขอรับคืนได้จากกองทรัพย์สินของสถาบันการเงินนั้น และเพื่อให้ผู้ฝากเงินได้มีเวลาในการปรับตัวจากเดิมที่มีการคุ้มครองเงินฝากแบบเต็มจำนวนเป็นการคุ้มครองเงินฝากแบบจำกัดวงเงิน หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากแล้วให้ลดวงเงินการคุ้มครองเงินฝากลงภายในระยะเวลา 4 ปี ดังนี้

ปีที่ 1 คุ้มครอง เต็มจำนวน

ปีที่ 2 คุ้มครอง 100 ล้านบาท

ปีที่ 3 คุ้มครอง 50 ล้านบาท

ปีที่ 4 คุ้มครอง 10 ล้านบาท

ปีที่ 5 เป็นต้นไปคุ้มครอง 1 ล้านบาท

แต่เนื่องจากผลกระทบของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยถดถอยลงด้วย เพื่อเป็นการรักษาความเชื่อมั่นที่มีต่อสถาบันการเงินของผู้ฝากเงิน และสภาพคล่องของระบบเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีจึงมีความเห็นชอบในหลักการร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดวงเงินที่ให้ความคุ้มครองเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มวงเงินคุ้มครองเงินฝากในปีที่สองและปีที่สาม อันมีผลทำให้ห้วงระยะเวลาและวงเงินคุ้มครองเงินฝากที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ระยะเวลาและวงเงินคุ้มครองเงินฝาก ตามพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก

พ.ศ. 2551

ปีที่	ระยะเวลา	วงเงินคุ้มครอง
1	11 สิงหาคม 2551 – 10 สิงหาคม 2552	เต็มจำนวน
2	11 สิงหาคม 2552 – 10 สิงหาคม 2553	เต็มจำนวน
3	11 สิงหาคม 2553 – 10 สิงหาคม 2554	เต็มจำนวน
4	11 สิงหาคม 2554 – 10 สิงหาคม 2555	50 ล้านบาท
5	11 สิงหาคม 2555 เป็นต้นไป	1 ล้านบาท

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

4) เมื่อสถาบันการเงินถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตสถาบันคุ้มครองเงินฝากจะเป็นผู้ชำระบัญชีเพื่อจัดการกับทรัพย์สินของสถาบันการเงินนั้น เพื่อนำมาเฉลี่ยคืนให้กับเจ้าหนี้ซึ่งรวมถึงเงินฝากส่วนที่เกินกว่าจำนวนเงินที่ได้รับการคุ้มครองด้วย

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิพงศ์ พรหมทอง(2543) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เกือบทุก ๆ กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมีพฤติกรรมการออมสอดคล้องกับแนวคิดรายได้สัมบูรณ์ของ Keynes กล่าวคือมีค่า Marginal Propensity to Save (MPS) เท่ากับ 0.256 ซึ่งมากกว่าค่า Average Propensity to Save (APS) ที่เท่ากับ 0.238 หรือมีค่า Average Propensity to Consume (APC) มากกว่าค่า Marginal Propensity to Consume (MPC) และยังพบว่าครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่ารายได้เฉลี่ยรวมมี ค่า Average Propensity to Save (APS) มากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยรวมของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม แต่ถ้าพิจารณาตามแนวคิดสมมุติฐานวัฏจักรชีวิตของ Albert Ando และ Franco Modigliani นั้นพบว่าไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากกลุ่มครัวเรือนมีหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ เฉลี่ยเท่ากับ 48.2 ปี ซึ่งถือว่า อยู่ในช่วงวัยกลางคน ไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีการออมต่อรายได้ที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในช่วงวัยอื่น ๆ ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน โดยใช้วิธีการทางสถิติสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อการออมพบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดการออม รองลงมาคือสินทรัพย์ทางการเงิน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มพึ่งพิง อายุของหัวหน้าครัวเรือน หนี้สิน การครอบครองที่อยู่อาศัย และขนาดของครัวเรือนตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีการออมที่สูงกว่ากลุ่มครัวเรือนที่อาศัยอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

สัมฤทธิ์ อัมพรทิวาทิพย์(2550) ศึกษาพฤติกรรมการออมลูกค้ายรายใหญ่ ของธนาคารพาณิชย์ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากบุคคลที่มีเงินออมรวมทุกประเภทตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป จำนวน 200 ราย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการกำหนดสัดส่วนจากบุคคลที่มีเงินออมที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 แห่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารทหารไทย สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการออมร้อยละ 10-20 ของรายได้ มีวัตถุประสงค์ของการออมเงินก็เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตัวเอง โดยใช้วิธีฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเภทเงินฝากออมทรัพย์ และรับทราบข้อมูลข่าวสารการฝากเงินและบริการต่าง ๆ จากพนักงานธนาคาร

การศึกษาลึกระตุ้นทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อ การออม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญของสิ่งกระตุ้นทางการตลาดด้านราคาในระดับมากที่สุด ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยพิเศษ รองลงมาคือด้านสถานที่หรือการจัดจำหน่าย ในเรื่องทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้ที่บ้าน/ที่ทำงานมีความสะดวก ด้านส่งเสริมการตลาด ในเรื่องพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ มารยาท และให้บริการที่ดี ด้านผลิตภัณฑ์ ในเรื่องชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ของสถาบันการเงิน และด้านอื่น ๆ ในเรื่องความมั่นคงของเงินออมตามลำดับ

ภูษนิศา ธีรนาคนาท(2552) ศึกษาพฤติกรรมการออมของลูกค้ายธนาคารกรุงไทยในจังหวัดขอนแก่นภายใต้ระบบคุ้มครองเงินฝาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามและ สุ่มตัวอย่างจากลูกค้ายที่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้จำนวน 400 ตัวอย่าง แล้วใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ก่อนการประกาศใช้ระบบคุ้มครองเงินฝาก ธนาคารที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการเงินฝากมากที่สุดคือ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารไทยพาณิชย์ ตามลำดับ โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจใช้บริการคือ ฐานะการเงิน ความมั่นคงของธนาคาร และอัตราดอกเบี้ย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบถึงการประกาศใช้ระบบคุ้มครองเงินฝาก และเชื่อว่าการประกาศใช้ระบบคุ้มครองเงินฝากจะส่งผลกระทบต่อวิธีการฝากเงิน

หลังการประกาศใช้ระบบคุ้มครองเงินฝาก กลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าระบบคุ้มครองเงินฝากมีผลกระทบต่อวิธีการฝากเงินคิดว่าการเลือกใช้บริการเงินฝากกับธนาคารที่มีความมั่นคง และกระจายเงินฝากไว้กับธนาคารหลาย ๆ แห่งเป็นวิธีที่ดีที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าระบบคุ้มครองเงินฝากไม่มีผลกระทบต่อวิธีการฝากเงินนั้นเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีการกระจายเงินฝากไว้กับธนาคารหลาย ๆ แห่งอยู่ก่อนแล้วทั้งยังมีความมั่นใจในธนาคารที่ใช้บริการอยู่ ทำให้เชื่อว่าระบบคุ้มครองเงินฝากไม่มีผลกระทบต่อวิธีการฝากเงิน ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการ

มากที่สุดคือความมั่นคงของธนาคาร และธนาคารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความมั่นใจมากที่สุดยังคงเป็นธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารไทยพาณิชย์ ตามลำดับ

สำหรับการทดสอบสมมุติฐานที่ว่าระบบคุ้มครองเงินฝากมีผลต่อพฤติกรรมการออม พบว่าการประกาศใช้ระบบคุ้มครองเงินฝากนั้นไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุก ๆ ปัจจัยซึ่งได้แก่ ความมั่นคงของธนาคาร อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ระยะเวลาการฝากเงิน การบริการของพนักงาน จำนวนสาขาของธนาคาร ตลอดจนของขวัญและของสมนาคุณ

วันวิสาข จำรัส(2552) ศึกษาการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลักสามประการ ประการแรกเพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน ประการที่สองเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน ประการสุดท้ายเพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจในการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน โดยการออกแบบสอบถามและสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 400 ราย วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของการออมประเภทต่าง ๆ ด้วยมาตราวัดแบบลิเคิทสเกลโดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มอาชีพ 6 อาชีพ ได้แก่ เกษตรกร พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับจ้างทั่วไป และอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ผลการศึกษาพบว่าประชาชนทุกกลุ่มอาชีพจะมีการออมในรูปแบบการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือเพื่อนชักชวนหรือพนักงานธนาคารเป็นผู้แนะนำให้เกิดการออม รวมทั้งการออมเงินเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน อีกทั้งประชาชนมีความเชื่อถือและมั่นใจในคุณภาพของธนาคารพาณิชย์ และมีความพึงพอใจในเรื่องของการให้บริการของพนักงานรวมถึงสาขาที่มีมากมายไว้รองรับการให้บริการกับลูกค้า โดยระดับความพึงพอใจที่มีต่อการออมเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ประชาชนในกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ให้ความสำคัญกับการออมในรูปแบบของการประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นการประกันชีวิตในรูปแบบสะสมทรัพย์ และมีระยะเวลาการเอาประกันชีวิต 10 – 20 ปี มีปัจจัยที่สำคัญคือเพื่อเป็นหลักประกันให้กับตนเองและครอบครัว โดยระดับความพึงพอใจที่มีต่อการออมในรูปแบบของการประกันชีวิตอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนการออมในรูปแบบของการลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพพบในกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด มีปัจจัยที่สำคัญคือเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามชรา โดยระดับความพึงพอใจในการออมในรูปแบบของการลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนทุกกลุ่มอาชีพจะมีการออมในสินทรัพย์ประเภททองคำมากที่สุด เนื่องจาก

ทองคำเป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อย สภาพคล่องสูง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับได้ มีปัจจัยที่สำคัญคือเพื่อเก็บไว้เก็บกำไรจากการขายในอนาคต โดยมีความพึงพอใจต่อการออมในสินทรัพย์ประเภททองคำอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

โสภิต พงษ์รัตนานุกูล(2552) ศึกษาพฤติกรรมการออมและความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหารูปแบบการออมและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือ การศึกษาใช้ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2549 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนใน 17 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 2,754 ครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการประมาณสมการการออมและความมั่งคั่งใช้สมการถดถอย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนในภาคเหนือ มีรายได้เฉลี่ย 16,343.8 บาทต่อเดือน และมีเงินออมเฉลี่ย 3,436.8 บาทต่อเดือน ค่าความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยเท่ากับ 0.21 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุด ได้แก่ รายได้ รองลงมาคือหนี้สินรวม ความมั่งคั่ง และจำนวนผู้พึ่งพิงของครัวเรือน ตามลำดับ โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นเดือนละ 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีเงินออมเพิ่มขึ้นเดือนละ 690 บาท ถ้าครัวเรือนมีหนี้สินรวมเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 3 บาท ถ้าครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 2 บาท และถ้าครัวเรือนมีผู้พึ่งพิงเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้มีเงินออมลดลงเดือนละ 676.18 บาท

ส่วนการออมในทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือมีมูลค่าเฉลี่ย 878,423.7 บาท ต่อครัวเรือน เป็นการออมในทรัพย์สินถาวรเฉลี่ย 751,382.1 บาท และทรัพย์สินทางการเงินเฉลี่ย 129,574.4 บาท ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือ ได้แก่ รายได้ หนี้สินรวม และจำนวนผู้มีรายได้ของครัวเรือน ตามลำดับ โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นเดือนละ 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 22,880 บาท ถ้าครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 660 บาท และถ้าครัวเรือนมีผู้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ครัวเรือนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น 75,127.33 บาท

รูปแบบการออมในทรัพย์สินทางการเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ได้แก่ การฝากเงินกับสถาบันการเงินและการถือเป็นเงินสดหรืออัญมณี แหล่งรับฝากเงินหลักได้แก่ธนาคารพาณิชย์ไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยครัวเรือนให้ความสำคัญกับความมั่นคงของแหล่งรับเงินฝากมากที่สุด สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีเงินฝากกับสถาบันการเงินกว่าครึ่งมีสาเหตุมาจากรายได้ไม่พอรายจ่าย เป็นที่น่าสังเกตว่าการออมในรูปแบบเบี้ยสะสมประกันชีวิตและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีการกระจายตัวดีในทุกสถานะทั้งระดับอายุ การศึกษา สถานภาพการทำงาน และอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนการออมในตราสารทางการเงินพบว่ามีครัวเรือนที่ออมในรูปแบบนี้น้อยมาก

สำหรับพฤติกรรมการออม พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการออมไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาออมไว้ใช้จ่ายยามชราหรือเกษียณอายุ และครัวเรือนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญในการออมโดยมีการคิดและวางแผนในการออมเล็กน้อย แต่เก็บออมได้น้อยกว่าที่ตั้งใจไว้ แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเงินที่ครัวเรือนได้รับมาจากครอบครัวและเพื่อนฝูงมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์

โสภา เหมืองหม้อ(2552) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและโครงสร้างการออมของประเทศไทย โดยเฉพาะการออมที่มาจากภาคครัวเรือน ซึ่งผ่านธนาคารพาณิชย์ ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการออม รูปแบบการออมภาคครัวเรือน และแนวโน้มการออมภาคครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุกเดือนมิถุนายนปี 40 ไตรมาส เป็นระยะเวลา 40 ไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2542 จนถึงไตรมาสสุดท้ายของปี พ.ศ. 2551 จากสำนักนโยบายการออมและการลงทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการศึกษาโครงสร้างการออมเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม ทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีโคอินทิเกรชัน (Cointegration) และวิธีเออร์เรอร์คอร์เรคชัน (Error Correction Mechanism) ส่วนการศึกษาแนวโน้มของการออมทำด้วยวิธีการสร้างสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square)

ผลการศึกษาโครงสร้างการออมพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป รายได้ประชาชาติ และจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับรายได้ประชาชาติและจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ประชาชาติมีอิทธิพลต่อการออมภาคครัวเรือนมากที่สุด ส่วนการศึกษาแนวโน้มปริมาณเงินฝากธนาคารพาณิชย์ในปี พ.ศ. 2552 – 2556 พบว่าปริมาณเงินฝากของภาคครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น